

*Іванюта О. О., аспірант кафедри методики
Навчання та управління навчальними закладами,
НУБіП України (м. Київ)*

ОСНОВНІ МЕТОДИЧНІ ВИМОГИ ДО МОНІТОРИНГУ НАВЧАЛЬНОЇ УСПІШНОСТІ МАЙБУТНІХ ЗЕМЛЕВПОРЯДНИКІВ

У статті проаналізовано сутність моніторингу навчальної успішності студентів як педагогічної технології; на основі аналізу виділено й обґрунтовано методичні умови впровадження моніторингу навчальної успішності у процес професійної підготовки майбутніх землевпорядників.

Ключові слова: моніторинг навчальної успішності, студенти землевпорядники, етапи та зміст моніторингу навчальної успішності.

В статье проанализированы сущность мониторинга учебной успеваемости студентов как педагогической технологии, на основе анализа выделены и обоснованы методические условия внедрения мониторинга учебной успеваемости в процесс профессиональной подготовки будущих землеустроителей.

Ключевые слова: мониторинг учебной успеваемости, студенты землеустроители, этапы и содержание мониторинга учебной успеваемости.

The paper explores the nature of monitoring academic progress of students as educational technology, based on the analysis of isolated and grounded methodology of monitoring implementation of educational progress in the process of training future surveyors.

Keywords: monitoring academic progress, students surveyors, stages and content monitoring educational progress.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Актуальність вивчення проблеми методичного забезпечення моніторингу навчальної успішності майбутніх землевпорядників у процес професійної підготовки визначається зростанням потреби педагогічної теорії і практики у виробленні єдиних ефективних механізмів та інструментарію вимірювання якості професійної підготовки майбутніх фахівців. Одним із інструментів, покликаних вирішити зазначену проблему, є педагогічний моніторинг, роль якого постійно зростає у освітньому процесі різних ступенів освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема вивчення методів та умов моніторингу навчальних досягнень учнівської й студентської молоді висвітлена у роботах Є.В. Буценка [1], С.С. Єрмакової [2], Л.П. Коробович [3], Н.Є. Левінтової [4] та ін.

У зазначених роботах представлено сутність і зміст моніторингу як педагогічної технології, однак не охарактеризовано умов його застосування у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців. Тому завданням нашої статті визначаємо аналіз

наукової літератури щодо змісту моніторингу навчальної успішності студентів та виділення й обґрунтування методичних умов його використання у професійній підготовці майбутніх землевпорядників.

Виклад основного матеріалу. Сутність моніторингу навчальної успішності майбутніх землевпорядників полягає у регулярному відстеженні результатів процесу професійної підготовки майбутніх фахівців з метою виявлення рівня її відповідності освітній меті та очікуваним результатам. Таким чином, педагогічна сутність і значення моніторингу полягає в організації ефективного процесу професійного підготовки на основі вивчення результатів навчально-виховної діяльності студентів протягом періоду їх навчання (вивчення окремих дисциплін).

Складність впровадження моніторингу, на нашу думку, визначається специфікою організацію навчально-виховного процесу у вищій школі, де окремі функції моніторингу вже виконуються різними суб'єктами організації навчально-виховного процесу (див рис.1.).

Питання педагогіки

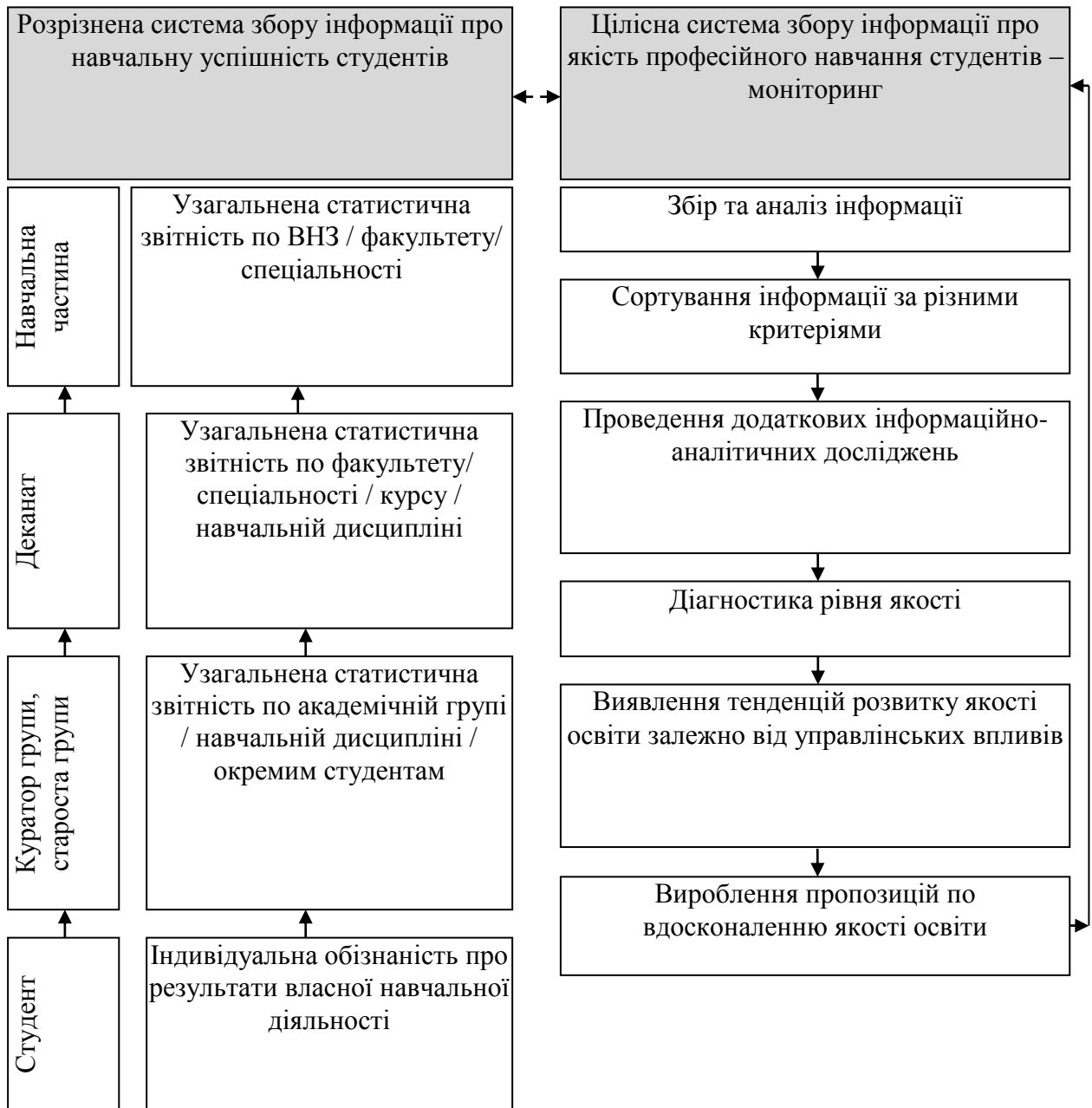

Рис. 1. Порівняння моніторингу та наявної систему збору інформації про навчальну успішність студентів

Відповідно, перевагою моніторингу є можливість об'єднання зусиль різних суб'єктів для забезпечення цілісного уявлення про рівень навчальної успішності майбутнього фахівця. Ефективність процесу управління педагогічними процесами і явищами визначається не стільки на фіксовані результати навчальної успішності, скільки на аналіз причин їх невідповідності поставленим завданням професійної підготовки та пошук резервів підвищення ефективності освітнього процесу та якості знань студентів [1]. Отже, уведення моніторингу дозволяє слідкувати за різними факторами, що впливають на результати професійної підготовки майбутніх землевпорядників: зміст навчальних

дисциплін, зміст навчальних програм, методика організації аудиторних занять, упровадження освітніх програм і факультативів за інтересами студентів, тощо. Тобто, моніторинг навчальної успішності як спеціально організована та постійно діюча система статистичної звітності забезпечує технологічність відстеження якості професійної підготовки майбутніх землевпорядників, оскільки представлена на рис. 1. схема здійснення моніторингу відповідає таким вимогам до педагогічних технологій: наявність мети та спроектованих очікуваних результатів; чітка послідовність кроків упровадження моніторингу; замкненість (циклічність) пропонованого процесу.

Звідси випливає перша методична умова здійснення моніторингу навчальної успішності студентів: *забезпечення технологічності моніторингової діяльності*. Технологічними цілями методики моніторингу навчальної успішності майбутніх землевпорядників видаються: неперервне систематичне відстеження стану і результатів процесу професійної підготовки майбутніх землевпорядників з метою удосконалення й корекції навчально-методичного забезпечення викладання спеціальних дисциплін.

Варто окреслити й основні прогнозовані труднощі упровадження моніторингу навчальної успішності: потреба у спеціально виділеному та компетентному персоналі, що здійснюватиме моніторинг; достатність інформаційно-технічного забезпечення для проведення моніторингу; зацікавленість суб'єктів моніторингу в глибинному аналізі результатів навчальної успішності; тощо. Таким чином, наступної методичною умовою моніторингу навчальної успішності майбутніх землевпорядників є: *спрямованість суб'єктів моніторингової діяльності на отримання ефективних результатів моніторингу*.

Відповідно до попередньо сформульованої методичної вимоги постає питання результату професійної підготовки студентів – що саме відслідковувати у ході моніторингу, що саме можна уважати результатом освітнього процесу.

У статті [5] представлено такі основні напрями й результати проведення педагогічного моніторингу залежно від суб'єктів освітнього простору:

– Студенти – знання, уміння, навички, показники особистісного зростання, оцінка творчої діяльності;

– Викладачі – професіоналізм, компетентність, ставлення до роботи та її результатів, рейтинг серед студентів і колег;

– Освітня установа – відповідність нормативам, престижність, затребуваність.

Інтерес нашого педагогічного дослідження чітко визначає сферу спрямованості моніторинг – результати навчальної успішності майбутніх землевпорядників. Тому, на нашу думку, заслуговує уваги така класифікація результатів професійної підготовки:

– кількісні результати (абсолютна успішність, якість знань, відвідування,

збереження контингенту, показник працевлаштованості по закінченню ВНЗ);

– якісні (кваліметричні) результати, які формулюються описово та співвідносяться з певною бальною шкалою (рівень знань, умінь і навичок, рівень готовності до професії, рівень навчальної/професійної адаптації, рівень компетенцій, тощо);

– неявні (внутрішні) результати, що стосуються особистості студента; вимірюються шляхом психологічної діагностики і можуть детермінувати результати навчальної успішності (рівень фрустрації, мотивації, сили волі і т.д.).

Упровадження моніторингу у процес професійної підготовки майбутніх землевпорядників також характеризується прийнятою критеріально обумовленою системою оцінки навчальних досягнень студентів, що визначається наявністю освітніх стандартів, чітких критеріїв і показників якості професійної освіти загалом та успішності за окремими навчальними дисциплінами зокрема. Відсутність зазначеної системи критеріїв й показників встановлюватиме високу суб'єктивність оцінок ЗУН студентів викладачами, що порушуватиме дидактичний принцип універсальності освітніх вимог. Тобто, базовою методичною умовою упровадження моніторингу навчальної успішності виступає *вироблення на основі освітніх стандартів єдиної системи критеріїв і показників навчальної успішності*.

Упровадження охарактеризованої вимоги ускладнюється психологічними факторами оцінювання навчальної успішності студентів, коли оцінка якості оволодіння навчальним предметом несвідомо прив'язується науково-педагогічним складом до особистості студента, коли «показник успішності підміняється показником особистісного успіху» студента [4]. Тобто взаємозв'язок між рівнем професійних знань, умінь, навичок, компетенцій студента і рівня його особистісного зростання (відповідальності, активності, самостійності, тощо) у процесі професійної підготовки не є прямолінійним, і детермінованим лише освітньо-виховним простором вищої школи. Відповідно, при проведенні моніторингу навчальної успішності студентів для врахування усіх факторів якості професійної підготовки у процесі моніторингу необхідним, на нашу

думку, є введення додаткових змінних професійного зростання майбутніх землевпорядників – участь у студентському самоврядуванні, громадська активність, наукова діяльність тощо.

Вирішення зазначених труднощів об'єктивного оцінювання якості професійної підготовки майбутніх землевпорядників значна частина дослідників покладає на застосування інформаційних технологій – комп'ютерне тестування; он-лайн оцінювання, тощо складає основу неупередженої оцінки знань і умінь майбутніх фахівців. Обмеження застосування тесту вальних інформаційних оболонок у системі професійної підготовки (на відміну від шкільної освіти) визначається значним спектром спеціальностей та спеціалізацій у ВНЗ, обумовленістю профілем діяльності професійних закладів освіти (наприклад: педагогічний, сільськогосподарський, автодорожній, тощо), та відсутністю єдиних програм та стандартів. У такій ситуації система підготовки змісту інформаційної комп'ютерної технології переважно покладається викладача навчальної дисципліни, який не володіє достатніми компетенціями для розробки системи комп'ютерного тестування рівня та якості знань майбутніх фахівців.

Відповідно наступна методична вимога до моніторингу знань професійної підготовки є *створення та використання стандартизованих інформаційних оболонок (комп'ютерних програм) для об'єктивного вимірювання якості знань студентів.*

Однак, у роботі Є.В. Буценка [1] визначено переваги і недоліки сучасних комп'ютеризованих методик тестування навчальних досягнень студентів. Як основні недоліки автором обрано:

- важкість формулювання окремих компонентів знань у тестовому вигляді;
- низька можливість перевірки творчого потенціалу студентів;
- високий рівень вимог до методичних, наукових, професійних якостей викладачів.

При цьому серед основних переваг застосування комп'ютерних технологій для моніторингу навчальних досягнень майбутніх фахівців визначено:

- незмінність умов тестування;
- точність й однозначність реєстрації множини відповідей студента;

- можливість відновити й відстежити послідовність дій досліджуваного;
- легкість формування банку даних та емпіричного обґрунтування тестових норм;
- можливість автоматизованого конструювання тестів та об'єднання їх у варіанти;
- ергономічність викладацький дій при проведенні оцінювання й обробці його результатів;
- мінімізація міжособистісних впливів і негативних взаємодій у процесі оцінювання.

Одним з методичних завдань моніторингу навчальних досягнень майбутніх фахівців є виявлення й аналіз рівня засвоєння студентами різних типів навчальних завдань. Проведення збору й аналізу моніторингових даних за результатами кожного окремого заняття дозволить викладачу діагностувати рівень та частку засвоєння студентами змісту навчального заняття як індивідуально, так і в цілому для навчальної групи. Таким чином, наступною методичною умовою застосування моніторингу навчальних досягнень є *збір даних для встановлення ефективності різних форм, методів, засобів організації освітнього процесу та відповідна корекція процесу професійної підготовки для досягнення якнайвищої якості професійної підготовки майбутніх землевпорядників.*

Ще одну важливу методичну умову проведення моніторингу визначаємо через *постійне ознайомлення студентів з результатами моніторингу навчальної успішності.* Виконання зазначеної умови дозволить забезпечити рефлексію й самоаналіз студентів щодо рівня володіння ними окремими знаннями, вміннями, навичками майбутньої професійної діяльності; сприятиме розвитку свідомої мотиваційної спрямованості на оволодіння конкретними дисциплінами, темами, завданнями.

Висновки. Такими чином, проведений аналіз теорії і практики упровадження моніторингу навчальної успішності у процес професійної підготовки майбутніх фахівців дозволив виділити базові методичні умови: забезпечення технологічності моніторингової діяльності; спрямованість суб'єктів моніторингової діяльності на отримання ефективних результатів моніторингу; вироблення на основі освітніх стандартів єдиної системи критеріїв і

Питання педагогіки

показників навчальної успішності; введення додаткових змінних професійного зростання майбутніх землевпорядників – участь у студентському самоврядуванні, громадська активність, наукова діяльність тощо; створення та використання стандартизованих інформаційних оболонок (комп'ютерних програм) для об'єктивного вимірювання якості знань студентів; збір даних для встановлення ефективності різних форм, методів, засобів організації освітнього процесу та відповідна корекція процесу професійної підготовки для досягнення якнайвищої якості професійної підготовки майбутніх землевпорядників; постійне ознайомлення студентів з результатами моніторингу навчальної успішності.

Представлена сукупність умов охоплює різні площини упровадження моніторингу

навчальної успішності майбутніх землевпорядників: суб'єкт-суб'єкту (деканат, викладач, студент); дидактичну (застосування комп'ютерів; врахування виховної ролі; педагогічна корекція); організаційну (технологічність, критеріальна забезпеченість). Відповідно, упровадження охарактеризованої системи умов дозволить забезпечити принципи комплексності й системності педагогічних впливів.

Перспективи подальших досліджень убачаємо у проектуванні критеріально-показникової системи вимірювання навчальної успішності майбутніх землевпорядників на основі державних стандартів професійної підготовки фахівців і у розробці етапів й алгоритму проведення моніторингу навчальної успішності майбутніх землевпорядників.

Література

1. Буценко Е.В. Применение исследовательского мониторинга и диагностики в использовании прогрессивных методов организации учебно-воспитательного процесса на основе средств информационных технологий [Электронный ресурс] / Е. В. Буценко. – Режим доступа: <http://www.stvcc.ru/prep/articles/monitoring/#>.
2. Єрмакова С.С. Концептуальні засади розробки моделі продуктивного моніторингу професійної підготовки майбутніх викладачів вищих технічних навчальних закладів [Електронний ресурс] / С. С. Єрмакова. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/NiO/2011_8/ped/Yerma.htm.
3. Коробович Л. П. Забезпечення педагогічних умов успішного моніторингу результативності навчального процесу у ВНЗ [Електронний ресурс] / Л. П. Коробович. – Режим доступу : <http://www.narodnaosvita.kiev.ua/vupysku/16/statti/korobovich.htm>.
4. Левинтова Н. Е. Современные методы мониторинга уровня подготовки обучающихся [Электронный ресурс] / Наталия Евгеньевна Левинтова. – Режим доступа : <http://festival.1september.ru/articles/505414/>.
5. <http://dop-obrazovanie.com/dlya-pedagogov/metod-kabinet/monitiringi/112-monitoring-uspevaemosti>.